

Susan Fletcher: Meriharakat | Maailmankirjat

Suom. Jonna Joskitt Like 2007

Onerva Ollila:

On paljon kirjoja, joiden lopussa lukijaa itkettää. Kirjat, jotka herkistävät jo ensimmäisessä luvussa, ovat harvemmassa. Meriharakat on sellainen.

Susan Fletcherin (s.1979 Birminghamissa) esikoisteosta – Britanniassa palkintoja ja lukijoita kahminutta Eve Greeniä (2004) – ei valitettavasti ole suomennettu. Toinen teos Meriharakat on ennen kaikkea romaani ihmissuhteista, mutta rinnalla kulkee vahvasti ihmisen suhde luontoon: mereen ja lintuihin, jotka julmuudessaankin tuntuvat joskus luotettavammilta kuin ihmiset.

Meriharakat on kehitysromani, jonka päähenkilö, 27-vuotias Moira Stone kertoo elämäntarinansa neljästä vuotta koomassa makaavalle noin 16-vuotiaalle siskolleen Amylle. Kertoja yrittää selittää ensisijaisesti itselleen, miksi hänestä tuli sellainen kuin tuli: katkera tytär, julma ja välinpitämätön sisko, uskoton vaimo. Teos esittelee raadollisen paradoksin: usein ihminen ei suostu muuttumaan ennen siihen pakottavaa tuskallista käännettä.

Läheisilleen Moira on sikamainen. Hän ei vieraile vanhempiensa luona, ja silloin harvoin kun vierailee, hän katoaa tunneiksi. Hän ei suostu leikkimään iloisen, ihailevan pikkusiskon kanssa, ja tämän vierailuihin hän myöntyy vain pitkin hampain. Hän ei luota hyvän tahtoiseen aviomieheensä. Ja kun noin viisivuotias Amy saa lemmikkihamsterin, Moira ajattelee:

“Taas yksi riivaaja minulle. Häkissä.”

Moiran katkeruus on välillä hämmästyttävää, sillä kertoja-minä muistuttaa myös vanhempien kaipuusta ja hyvyydestä. Moiran tarina on kuitenkin niin rehellinen, että hänen puolelleen saattaa mennä. Mitä pidemmälle tarina etenee, sitä painostavampi on Moiran paha olo.

Moiran perinpohjainen katkeruus alkaa jo yksitoistavuotiaana, kun hän kuulee saavansa pikkusiskon ja vaihtaa koulua. Lopussa, kun syyllisyys on muuttunut hyväksynnäksi, alun syihin ei enää palata. Vastausta tai syyllisiä ei ole. Tai ehkä Fletcherin vastaus onkin juuri se, että helpottavia vastauksia tai sormella osoitettavia syyllisiä ei ole olemassakaan, tai niillä ei ole väliä, koska kaikki tekevät omat virheensä ja joutuvat elämään niiden kanssa:

“Luulenpa, että kaikilla naisilla – sinullakin, kuusitoistavuotiaalla; jopa onnellisesti naimisissa olevilla äidillisillä naisilla, jotka pitävät omia valintojaan helppoina ja viisaina – on omat synkät kohtansa. Valheensa. Takuulla jokainen heistä katsoo silloin tällöin ikkunasta ja kuvittelee sitä mielessään, toista elämäänsä.”

Kun Moira kertoo menneisyydestään, kerrontatapa liukuu minä-muodosta hän-muotoon, mikä etäännyttää kertojan menneisyyden Moirasta. Koska vaihdos on liukuva, on vaikea

erottaa, että kertoja on kovin erilainen kuin kerronnan kohde: kertoja kirjoittaa lyhyesti ja vivahteikkaasti, ja kuvaa esimerkiksi Moiran unia ja luontosuhdetta niin kauniisti, että lukija unohtaa helposti Moiran olevan käytännöllinen luonnontieteilijä, "jonka kieli on tuskin koskaan ollut sanoja kuten muun maailman kieli, vaan numeroita, merkkejä, jälkiä iholla".

Meriharakat kertoo anteeksiantamisen vaikeudesta ja rakkaudesta, se kertoo armottomasta ja armollisesta elämästä niin, etteivät viimeisetkään luvut päästä lukijaa kuivin silmin. Fletcherin kieli on lumoavaa ja vivahteikasta, usein elliptistä, olematta kuitenkaan vähääkään tekotaiteellista. Toivottavasti nuoren Susan Fletcherin teoksia saadaan jatkossakin lukea suomen kielellä – työn voisi jo aloittaa esikoisen kääntämisestä.